

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมบทบาทของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น*

APPLICATION OF SANGAHAVATTHU 4 TO PROMOTING THE POLITICAL LEADERSHIP ROLE OF LOCAL POLITICIANS

พระมหานิรุต ญาณวุฑฺโฒ

Phramaha Nirut Yannawuttho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: note202019@gmail.com

บทคัดย่อ

นักการเมืองท้องถิ่น คือ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ตัดสินใจเลือกเข้าเป็นตัวแทนของท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการโน้มน้าวหรือชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติตามแนวทางของตน โดยอาศัยทักษะความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่ต้องการ เป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี และเสียสละ แสดงภาวะผู้นำต่อบุคลากรและประชาชนในท้องถิ่นด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความซื่อสัตย์มีคุณธรรม มีความโปร่งใส มีความเสมอภาคต่อทุกคน ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ดำรงตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน เสียสละช่วยเหลือผู้อื่น ปิยวาจา พุดจาไพเราะชวนให้ฟัง อตถจริยา คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ สมานัตตตา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ทำตนให้น่าเคารพนับถือ นำพาท้องถิ่นให้เกิดการประสานร่วมมือและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

คำสำคัญ: นักการเมืองท้องถิ่น; ภาวะผู้นำทางการเมือง; สังคหวัตถุ 4

Abstract

Local politician is a person who is chosen by the people of that locality to represent their locality. To work in coordination with government

* Received December 16, 2023; Revised January 30, 2024; Accepted February 12, 2024

agencies and citizens to develop their localities. Therefore, local politicians need to have leadership, which means the ability to influence or convince others to follow their cause. By relying on the skills, abilities, and characteristics of leaders achieve the desired political goals. Have a kind heart and sacrifice, showing leadership in personnel and local people with generosity. Be honest, morality, transparent, equal to everyone, and do not cause harm to others. It is in accordance with the principles of SANGAHAVATTHU 4, include: Charity; sacrificing to help others, Kindly speech; speaking kindly and inviting others to listen, Useful Conduct; considering the well-being of the people, Equality Consisting in Impartiality; standing steady from beginning to end, presenting oneself in a way that commands respect. Leading local areas to cooperate and live together peacefully.

Keywords: Local Politician; Political Leadership; Sangahavatthu 4

บทนำ

การกระจายอำนาจของรัฐในประเทศไทย หมายถึง การโอนอำนาจหน้าที่จากรัฐบาลส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเองอย่างอิสระมากขึ้น ภายใต้กรอบของกฎหมายและรัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจในประเทศไทยมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน โดยเริ่มมีการตั้งหน่วยงานท้องถิ่นอย่างสุขาภิบาลและเทศบาลมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะหลายประเภท เช่น การศึกษา สาธารณสุข การพัฒนาชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดรายละเอียดและแนวทางในการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มเติม โดยกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะครอบคลุมทุกด้านของชีวิตของประชาชน ปัจจุบันประเทศไทยมี อปท. อยู่ 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่น ส่วนองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะในระดับภูมิภาค ทั้งนี้การกระจายอำนาจของรัฐในประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายหลายประการ ดังนี้ 1. ช่วยให้รัฐบาลส่วนกลางสามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลส่วนกลางไม่ต้องดูแลภารกิจทั้งหมดในท้องถิ่น ทำให้สามารถมุ่งเน้นไปที่ภารกิจที่สำคัญในระดับชาติ 2. ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของท้องถิ่น 3. ช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างเหมาะสมกับความต้องการของประชาชน เนื่องจากท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่ารัฐบาลส่วนกลาง จึงสามารถเข้าใจความต้องการของประชาชนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560) ผู้บริหารท้องถิ่นที่ประชาชนเลือกเข้ามาให้ทำหน้าที่ในการพัฒนาดูแลและเรียกชื่อนักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่น คือ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ตัดสินใจเลือก เข้าเป็นตัวแทนของท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนให้น่าอยู่ ปลอดภัย ทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาในทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสาธาณูปโภค เป็นผู้ดำเนินการในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้า เป็นผู้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการโน้มน้าวหรือชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติตามแนวทางของตน โดยอาศัยทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่ต้องการ

ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นมีความสำคัญ และมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากผู้นำจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลให้กับหน่วยงานของตนเอง ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ผู้บริหารสมัยใหม่จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ต้องสามารถปรับตัว และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้อย่างเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยมีความสามารถในการบริหารงาน โดยให้บุคลากรในหน่วยงานเต็มใจร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ หมั่นสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่บุคลากร ให้เกิดความรัก พึงพอใจ เกิดความรักความศรัทธาในหน่วยงาน รู้จักเสียสละเพื่องาน ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ

กำลังความสติปัญญา หาทางปรับปรุงให้งานนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

จากการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า ผู้นำทางการเมืองที่ประชาชนคาดหวัง คือ ผู้นำที่ยึดถือหลักการ และบริหารจัดการองค์กรอย่างมีขั้นตอน วางนโยบายที่มีเป้าหมายและคุ้มค่า มีจิตใจโอบอ้อมอารี และเสียสละ แสดงภาวะผู้นำต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กำหนดนโยบายในการบริหารบริหารงานอย่างเหมาะสม (พระประสิทธิ์ สุขธิโต (บุญหนา), 2564) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองว่า ผู้นำท้องถิ่นควรพัฒนาคุณลักษณะในด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมให้เหมาะสมกับบทบาทของการเป็นผู้นำที่ดีและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่ คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ผู้นำต้องเป็นคนที่ซื่อสัตย์มีคุณธรรม มีความโปร่งใส มีความเสมอภาคต่อทุกคน ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น แต่ในปัจจุบันพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นบางส่วนเป็นนักการเมืองสมัครเล่นที่ขาดอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือบุคคลที่เข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมักเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองในท้องถิ่นนั้น ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรยุทธ สถาปนาศุภกุล, 2560)

ดังนั้น เพื่อให้เกิดแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นที่ดี ทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550) ประกอบด้วย ทาน การเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น ปิยวาจา การพูดจาชวนให้ฟัง อตถจริยา การคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ สมานัตตตา การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ทำตนให้น่าเคารพนับถือ ซึ่งจะทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีภาวะผู้นำโดยมีหลักธรรมเป็นที่ตั้ง ทำให้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนได้อย่างยั่งยืน โดยบทความนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับ 1. แนวคิดการปกครองท้องถิ่น 2. ภาวะผู้นำและบทบาทของผู้นำ 3. ผู้นำทางการเมือง 4. นักการเมืองท้องถิ่น 5. หลักสังคหวัตถุ 4 และ 6. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมบทบาทของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ภาวะผู้นำและบทบาทของผู้นำ

องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้นำในองค์กร เนื่องจากผู้นำจะเป็นผู้พัฒนา ผู้ได้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน และดึงความรู้ความสามารถของแต่ละคนออกมาใช้ คอยจัดการความขัดแย้งภายในหน่วยงาน ชักจูง โน้มน้าว ให้บุคลากรทุ่มเททำงานให้กับหน่วยงานด้วยความเต็มใจ อีกทั้งเป็นที่พึ่งพาให้กับบุคลากรเมื่อเกิดสถานการณ์คับขัน คำว่า ผู้นำ (Leader) และภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นคำที่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ผู้นำ จะหมายถึงตัวบุคคลที่ได้รับมอบหมาย แต่งตั้ง หรือเลือกให้นำกลุ่มไปสู่จุดมุ่งหมาย ส่วนคำว่า “ภาวะผู้นำ” จะเป็นเรื่องของความสามารถ ทักษะ และกระบวนการที่ผู้นำใช้ในการนำกลุ่มให้ไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่อยู่ในตนเองที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกสัมผัส สุธเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำไว้ว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่คอยประสานให้คนในกลุ่มอยู่ร่วมกัน เกิดความสามัคคีกลมเกลียว ผู้นำจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ จัดหากระบวนการ วิธีการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และจะต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยติดต่อสื่อสารของคนในกลุ่ม

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำผู้เขียนพบว่า มีหลากหลายทฤษฎี และมีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและยุคสมัย ซึ่ง Stogdill, Ralph M. (1974) ได้สรุปทฤษฎีภาวะผู้นำไว้ 6 ทฤษฎี ดังนี้

1.1 ทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ (Great Man Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้นำจะมีความแตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วไป ผู้นำมีลักษณะพิเศษบางประการที่ผู้ตามไม่มี คือ มีพลังกาย มีพลังสมอง และมีพลังศีลธรรมเป็นผลมาจากพันธุกรรม โดยจะมีบุคลิกลักษณะเฉพาะตนมาแต่โดยกำเนิด หรือเกิดมาพร้อมกับคุณลักษณะบางอย่างที่ส่งเสริมให้เป็นผู้นำ

1.2 ทฤษฎีสถานการณ์แวดล้อม (Environmental Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้นำเกิดจากเวลา สถานที่ สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้คนเป็นผู้นำ ผู้ที่จะก้าวขึ้นสู่ความเป็นผู้นำได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในหน้าที่และความชำนาญ (Abilities and Skills) และทักษะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

1.3 ทฤษฎีบุคคลและสถานการณ์ (Personal-Situation Theories) ทฤษฎีนี้อธิบายเพิ่มเติมจากทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ และทฤษฎีสถานการณ์ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภาวะผู้นำเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้นำเกิดจากลักษณะทางบุคลิกภาพ ธรรมชาติของสมาชิกในกลุ่ม และเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้นำมีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมาย หาวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย

1.4 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์และความคาดหวัง (Interaction-Expectation Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่สร้างปฏิสัมพันธ์ให้เป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม แรงจูงใจในการทำงานของสมาชิกจะเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงความคาดหวังในเรื่องของรางวัล และการลงโทษ สามารถตอบสนองความคาดหวังของสมาชิกในกลุ่มตลอดเวลา

1.5 ทฤษฎีมนุษยธรรม (Humanistic Theories) ทฤษฎีนี้เน้นเรื่องของความเป็นมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ต้องการแรงจูงใจจึงพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับความกลมเกลียวของหน่วยงาน ผู้นำต้องมีวิธีการส่งเสริม ควบคุม และจูงใจ ในลักษณะที่เหมาะสม และถูกต้อง เป้าหมายของภาวะผู้นำตามทฤษฎีนี้ก็คือ การปฏิบัติการเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งผลงาน และน้ำใจจากผู้ร่วมงานในเวลาเดียวกัน

1.6 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกจะมอบสถานะ เกียรติ และอำนาจ ให้กับผู้นำเพื่อแลกกับการช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย

2. บทบาทของผู้นำ บุคคลที่เป็นผู้นำต้องสามารถนำพาทีมให้บรรลุวัตถุประสงค์การทำงาน และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่มให้ได้ ดังนั้นผู้นำจึงจำเป็นต้องมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างไปจากสมาชิกในกลุ่ม คำว่าบทบาท จึงหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามที่สังคมหรือองค์กรกำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ บุคคลจึงแสดงพฤติกรรมไปตามบทบาทที่ถูกกำหนด ซึ่งหากไม่ทำตามบทบาทอาจส่งผลกระทบในทางใดทางหนึ่งได้ (Bruce J. Cohen, 2009) นอกจากนี้ คำว่าบทบาทยังหมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังของบุคคลที่อยู่ในสถานภาพที่แตกต่างกันว่าจะต้องปฏิบัติตัวเช่นไร ตามความคาดหวัง บทบาทตามความหมายจะมุ่งเน้นไปที่หน้าที่อันควรกระทำ (D. J. Role Levinson, 1971)

บทบาทของผู้นำมีทั้งที่มาจากการแต่งตั้งตามตำแหน่ง และบทบาทผู้นำที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มี 7 บทบาท ดังนี้ (ณัฐนรี ศรีทอง, 2552)

2.1 บทบาทของการเป็นตัวแทนหน่วยงานในทุกสถานการณ์ (Figurehead) คือ บทบาทการเป็นตัวแทนขององค์กรในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน หรือเป็นผู้ลงลายมือชื่อในเอกสารตามกฎหมาย

2.2 บทบาทของนักพูด (Spokesperson) เป็นบทบาทการนำเสนอกิจกรรมของหน่วยงาน ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ สร้างวิสัยทัศน์ที่ดีของหน่วยงาน ส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับ แผนงาน นโยบาย กิจกรรม และผลงานขององค์กร

2.3 บทบาทเป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) เป็นบทบาทในการเป็นตัวแทนต่อรองในเรื่องสำคัญของหน่วยงาน เพื่อผลประโยชน์ของหน่วยงานและเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานเป็นสำคัญ เช่น การมีส่วนร่วมเจรจาทำสัญญากับสหภาพแรงงานของหน่วยงาน การต่อรองจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ การต่อรองราคาก่อสร้างอาคาร

2.4 บทบาทการสอนงาน (Coach) เป็นบทบาทการสอนงานให้แก่บุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น ถูกต้อง และตรงตามมาตรฐาน มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกฝ่าย

2.5 บทบาทในการสร้างทีมงาน (Team Builder) เป็นบทบาทการรับผิดชอบในการสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการทำงานของบุคลากร เพื่อเป็นการรวมพลังความสามัคคีให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้งานที่ทำอยู่สำเร็จลุล่วงไปได้โดยง่าย ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นขณะทำงานร่วมกัน เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร

2.6 บทบาทในการแก้ปัญหาด้านเทคนิค (Technical Problem Solver) เป็นบทบาทการให้คำแนะนำทางด้านทฤษฎี และด้านการปฏิบัติงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.7 บทบาทของผู้ประกอบการ (Entrepreneur) หาโอกาสและริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบโครงการ จัดให้มีการทบทวนและกำหนดกลยุทธ์ใหม่ ๆ เพื่อให้องค์กรดำเนินอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง

ผู้นำทางการเมือง

การเมือง คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการ การตัดสินใจ และการแบ่งส่วนแบ่งแยกอำนาจภายในรัฐบาลหรือองค์กรทางการเมือง เพื่อสร้างระบบการปกครองและกำหนดนโยบายที่มีผลต่อสังคมและประชาชนในชุมชนหรือประเทศ Niccolo Machiavelli นักปรัชญาการเมืองชาวอิตาลี (ค.ศ. 1496-1527) ได้กล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับผู้ปกครองไว้ว่า “ผู้ปกครองต้องเข้มแข็งแบบสิงโต และเฉลียวฉลาดแบบสุนัขจิ้งจอก” ซึ่ง Mc Cormic (2012) ได้ตีความและนำเสนอเพื่อใช้ตอบปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมืองในยุคปัจจุบันไว้ว่า นักการเมืองในปัจจุบันส่วนใหญ่มักยังมีพฤติกรรมที่พยายามสร้างโอกาสเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงว่าวิธีการที่ใช้นั้นจะถูกต่องหรือขัดต่อศีลธรรมหรือไม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Easton (2007) ที่มองว่า การเมือง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ สถาบันและองค์การในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้นในการ

สถาปนาและการทำนุบำรุงรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การจัดสรรแจกจ่าย สิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่บุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องการ Redekop, J., (2003) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเมือง ว่าหมายถึง กิจกรรมซึ่งมีจุดประสงค์ หลักอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ต้องการมีอำนาจทางการเมือง ต้องการสร้างความตระหนักต่อการปกครองให้เกิดแก่สาธารณะชน ต้องการการปรับเปลี่ยนหรือมี อิทธิพลต่อโครงสร้างหรือกระบวนการทางการเมืองการปกครอง การกำหนดนโยบาย สาธารณะ และการปฏิบัติตามนโยบาย โดยกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยผู้นำทางการเมือง ซึ่งมีทั้งระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น

ผู้นำทางการเมืองที่แข็งแกร่งจะกล้าที่จะนำสังคมและประเทศชาติในทิศทางที่ ถูกต้อง กล้าที่จะออกกฎหมายแก้ปัญหาแม้จะเป็นนโยบายที่จะกระทบต่อความนิยม ขมขอบทางการเมืองก็ตาม ตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำทางการเมือง มีดังนี้ (ลิขิต อีร์เวคิน, 2550) 1. ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำทางการเมือง การเข้ารับตำแหน่งโดยไม่เต็มใจ ไม่พร้อม ขาดความเชื่อมั่น ย่อมไม่สามารถจะเป็นผู้นำทางการเมืองได้ และในส่วนนี้รวมไปถึงผู้นำทางการเมืองที่มีคนเชื่อถืออยู่เบื้องหลังทำให้ขาดความกล้าหาญในการตัดสินใจ ในเบื้องต้น ผู้นำทางการเมืองที่จะมีความเป็นผู้นำทางการเมืองต้องมีความอิสระ มีความต้องการ และมีความกล้าหาญที่จะนำ 2. ผู้นำทางการเมืองต้องมีความชาญฉลาดในทางการเมือง (Political Acumen) การเมืองเป็นเรื่อง ซับซ้อนไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองมีมาก ผู้นำคนอื่นจะต้องมีความรู้ ความสามารถในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง เริ่มตั้งแต่การมองคน การใช้คน ความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน ความสัมพันธ์กับสังคมซึ่งมีกลุ่มต่างๆ และ ความสัมพันธ์กับผู้นำต่างประเทศ การขาดความรู้ความสามารถในส่วนนี้ย่อมทำให้ความเป็นผู้นำทางการเมืองด้อยลง 3. บุคลิกของผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นที่ยอมรับว่ามี ลักษณะเป็นผู้นำ ถ้าภาษาอังกฤษเรียกว่ามี Charisma คล้าย ๆ กับบารมีในภาษาไทย ผู้นำทางการเมืองที่ขาดบุคลิกความเป็นผู้นำย่อมยากที่จะมีความเชื่อมั่นและยากที่จะนำผู้อื่นได้ 4. ผู้นำทางการเมืองต้องมีความรู้ความสามารถในระดับหนึ่ง และต้องสามารถใช้คนที่มีความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญให้เข้ามาทำงาน ผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการบริหารประเทศ ย่อมยากที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้ 5. ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความกล้าหาญ เด็ดขาดในการตัดสินใจ บนพื้นฐานของความถูกต้องตามหลักนิติธรรม กล้าเสี่ยงที่จะถูกตำหนิ มีหลักการที่แน่วแน่ มีศรัทธาต่อการทำสิ่งที่ถูกต้อง มีจริยธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเองหรือพรรคพวก ผู้นำที่ไม่กล้าตัดสินใจจะเป็นผู้นำไม่ได้ ผู้นำเช่นนี้

เป็นเพียงผู้นำที่มีแต่ตำแหน่งแต่ไม่มีความเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมืองที่อิงแต่ตัวบทกฎหมายและการปฏิบัติในลักษณะงานประจำ คือผู้นำที่ไม่มีความเป็นผู้นำทางการเมือง เพราะการที่ต้องมีผู้นำทางการเมืองก็คือการต้องทำงานนอกเหนือจากที่กำหนดในกฎหมายหรือที่ปฏิบัติมาเป็นประจำ (routine)

ผู้นำทางการเมืองที่เป็นที่ต้องการของประชาชน และผู้ได้บังคับบัญชา คือ ผู้นำที่สามารถแสดงลักษณะความเป็นผู้นำและเป็นคนดี มีจริยธรรม หากผู้นำทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นผู้นำแต่ขาดจริยธรรม ละเมิดกฎหมาย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน ใช้อำนาจเกินความจำเป็น ก็อาจสร้างความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำที่เป็นคนดีแต่ขาดลักษณะผู้นำที่กล่าวมาแล้วก็ไม่สามารถจะแก้ปัญหาสังคมได้ และอาจทำให้ปัญหาที่มีอยู่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการสร้างปัญหาใหม่สรุปว่า ผู้นำที่เป็นคนดี มีจริยธรรมแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องอาศัยการควบคุมโดยระบบด้วย ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องมีความเป็นผู้นำ มีจริยธรรม เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติได้ และต้องมีระบบที่ดีด้วย สามารถสร้างกลไก การตรวจสอบ การถ่วงดุลอำนาจ และป้องกันไม่ให้ผู้นำที่หลงอำนาจ ลุแก่อำนาจ โกงละโมบเข้ามาปกครองบริหารประเทศ

นักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่น เป็นบุคคลมีความสำคัญต่อการปกครองในระดับท้องถิ่น มีบทบาทในการบริหารท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน เนื่องจากนักการเมืองท้องถิ่นใกล้ชิดกับประชาชน และเข้าใจความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี สามารถกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม นักการเมืองท้องถิ่น คือ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเข้าเป็นตัวแทนของท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชน เป็นผู้ที่สามารถสะท้อนเสียงของประชาชนไปสู่กระบวนการตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนให้น่าอยู่ ปลอดภัย ทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นด้วยการส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินการต่าง ๆ ในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การพัฒนาชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่น โดยรวมแล้วนักการเมืองท้องถิ่นจะต้องมีคุณลักษณะที่ทำให้ประชาชนไว้วางใจ เชื่อใจให้จัดการบริหารท้องถิ่นได้ บุพผา จานทอง (2550) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นว่าควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. คุณลักษณะทางกาย เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ง่ายที่สุดผู้นำจึงต้องเอาใจใส่ดูแลสุขภาพและรูปร่างให้อยู่ในลักษณะแข็งแรงและสมส่วนเพื่อจะได้เกิดความคล่องตัวกระฉับกระเฉงในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้นำที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีกำลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง รู้จักการวางตน การควบคุมตนเอง การพูดจาดี (สุภาพ) เข้าสังคมเก่ง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่โอ้อวดตนเอง 2. คุณลักษณะด้านสติปัญญา คือ ความเป็นผู้มีความรู้ดี ฉลาดเฉลียว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรอบคอบและความจำดี นอกจากนี้ยังต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ให้ก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ เป็นผู้ที่มีโลกทัศน์กว้าง หาทางปรับปรุงงานให้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา 3. คุณลักษณะด้านจิตใจ คือ การเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความดีงามตามหลักธรรมของศาสนาประจำใจอยู่เป็นนิจ มีความยุติธรรม มีความอดทนต่อความยากลำบากในงานและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความเสียสละ มีจิตใจเบิกบานอยู่เสมอ 4. คุณลักษณะด้านงาน คือ การศรัทธาในองค์การและงานที่ตนรับผิดชอบ รักงาน รักผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน มีความรับผิดชอบสูงและต้องการความสำเร็จสูง มีเป้าหมายและวิธีการที่แน่นอน สามารถอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ มีความกระตือรือร้นในงานให้คล้อยตามให้ได้ สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาได้ 5. คุณลักษณะด้านสังคม เนื่องจากงานปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานเพื่อความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้นผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่เปิดตัวเองชอบการติดต่อพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และร่วมมือกับบุคคลอื่นด้วย ซึ่งมีความเห็นในทางเดียวกับศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2540) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติของนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีไว้ว่า จะต้องมีความรู้รอบตัว 1. ด้านวิชาการ คือ มีความรู้ในด้านวิชาชีพเป็นอย่างดี มีความรู้ทั่วไปดี และควรมีประสบการณ์ในการบริหารและการเป็นผู้นำแก่สมาชิกกลุ่มด้วย 2. ด้านบุคลิกภาพ บุคคลที่จะเป็นผู้นำต้องมีบุคลิกภาพด้านร่างกายดี เช่น มีการวางตนเหมาะสม มีชีวิตชีวา วาจาดี และจะต้องมีบุคลิกภาพด้านจิตใจดี มีความอดทน กล้าหาญ มีเมตตาจิต มีวินัย มีใจเป็นธรรมและมีอารมณ์ขัน 3. ด้านสังคม เช่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือสังคม และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน 4. ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น มีสติปัญญาฉลาด รู้บทบาทของตน มีความรับผิดชอบ มีความกล้า เด็ดขาด มีความรอบคอบ กระตือรือร้น บังคับใจตนเองได้ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีการจงใจ การประสานงาน และมีผลงานที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับอย่างสม่ำเสมอ

จากการศึกษาข้างต้น ผู้เขียนสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. คุณธรรม จริยธรรม ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นควรมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม มีความยุติธรรม มีเมตตา กรุณา เป็นต้น

2. ทักษะในการทำงาน ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นควรมีทักษะในการทำงานต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ไขปัญหา สื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชา และประชาชนในท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรมีความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในระดับประเทศด้วย เช่น ความรู้เกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ เป็นต้น

4. ความสามารถในการประสานงาน ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นควรมีความสามารถในการประสานงานกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น ข้าราชการ บุคลากร ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำการเมืองของท้องถิ่นใกล้เคียง องค์กร ภาคเอกชนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความสามารถในการสื่อสาร ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นควรมีความสามารถในการสื่อสารที่ดี พูดจาน่าฟัง สามารถพูดในที่สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเขียนบทความหรือแถลงการณ์ได้อย่างเข้าใจ เพื่อถ่ายทอดความคิดและแนวทางของตนไปยังผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้องตรงกัน

หลักสังคหวัตถุ 4

หลักคำสอนเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 คือ หลักการสงเคราะห์ หรือการสงเคราะห์กัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีลักษณะพฤติกรรมที่รู้จักแบ่งปัน รู้จักการให้ เสียสละยินดีในความสุขของผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คำนึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สังคหวัตถุสูตร ว่า ภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว) 4 ประการนี้ สังคหวัตถุ 4 ประการอะไรบ้าง 1. ทาน (การให้) 2. ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) 3. อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) 4. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/51) สามารถอธิบายความหมายของสังคหวัตถุ 4 ได้ว่า คือ หลักธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย

1. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและศิลปวิทยา

2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. อุตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวาย ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาละเอียดและปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาละเอียด เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550)

การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทำให้เกิดการร่วมงานกัน และประพจน์ที่ดีต่อองค์กร และเพื่อนร่วมงาน ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กร และระหว่างองค์กรกับบุคลากรมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักหน้าที่ของตนเอง ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร โดยแนวทางการนำสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในองค์กร มีดังนี้ (พระมหานพดล สีทอง, 2554)

1. เมื่อบุคลากรในองค์กรมีความเดือดร้อนในด้านปัจจัยสี่ ควรให้ความช่วยเหลือ หมายถึง การให้ทานอันเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ทุนหรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและให้ คำแนะนำ รวมถึงการให้อภัยแก่บุคลากรเมื่อทำงานผิดพลาดหรือไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเป็นบุคลากรที่มีน้ำใจงาม น้ำใจดี มีความรัก ความสามัคคี เป็นหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น

2. เมื่อบุคลากรในองค์กรมีความเดือดร้อนในการทำงาน ต้องการความช่วยเหลือ บุคลากรในองค์กรควรให้ความช่วยเหลือด้วยการพูดให้กำลังใจ แสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้คำแนะนำชี้แจงอย่างถูกต้อง ไม่พูดจาดูหมิ่น เสียดสีเพื่อนร่วมงาน แต่พูดจากับบุคลากรหรือเพื่อนร่วมงานในองค์กรด้วยความไพเราะน่าฟัง

3. เมื่อบุคลากรในองค์กรต้องการความช่วยเหลือทางด้านร่างกาย ก็ให้ความสำคัญ ขวนขวายช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ หรือการให้ความสำคัญกับองค์กรของตนเองด้วยการช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ภายในองค์กร บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาภายในองค์กรด้วยความเต็มใจ

4. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในองค์กร ควรเข้าไปช่วยในการแก้ไขปัญหาโดยให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน และองค์กรทุกครั้ง

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมบทบาทของภาวะผู้นำทาง การเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งงาม ดังพุทธพจน์ที่แสดงไว้ในโคปาลสูตร โดยการเปรียบเทียบ ผุ่งโค และโคจำฝูง เกี่ยวกับผู้นำ และผู้ตามไว้ว่า “เหมือนโคหัวหน้าฝูงว่ายนน้ำไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคหัวหน้าฝูงว่ายไปตรง เมื่อฝูงโคทั้งหลายก็ไปตรงตามกัน และประสบกับความปลอดภัย หากโคหัวหน้าฝูงว่ายไปคด โคทั้งหลายที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปคด และประสบกับความลำบาก ฉะนั้น ในหมู่มนุษย์ ก็ฉะนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำหากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้วผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดี และประสบกับความปลอดภัย หากว่าผู้นำหรือหัวหน้าไม่ประกอบ ด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตาม และประสบกับความลำบาก ฉะนั้น” พุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นความสำคัญของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความอยู่รอด สวัสดิภาพ และสันติสุขของผู้ตามหรือสังคมและประเทศชาติทั้งหมด โดยเปรียบเสมือนจำโคและฝูงโค (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ผู้นำการเมืองท้องถิ่นควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ควรมีความเมตตากรุณา มีความรัก ความปรารถนาดีต่อบุคลากร และประชาชนโดยปราศจากเงื่อนไข มีสติปัญญา สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรมและจริยธรรมในการประพฤติปฏิบัติตน มีหลักธรรมควรยึดถือปฏิบัติ คือ สังคหวัตถุ 4 จะช่วยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาตนเองและนำพากลุ่มหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมบทบาทของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สามารถทำได้ดังนี้

1. ทาน การเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ควรยึดหลักทานในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นฐานะ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือความคิดเห็นทางการเมืองใด ๆ เมื่อมีผู้เดือดร้อนในด้านปัจจัยทั้งสี่ ควรให้ความช่วยเหลือ อาจเป็นสิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ เช่น เป็นผู้นำในการประสาน จัดกิจกรรมบริจาค เงินหรือสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย หรือยารักษาโรค ตลอดจนการสอนงาน ให้ความรู้ความเข้าใจ และคำแนะนำที่มีประโยชน์

2. ปิยวาจา พุดจาไพเราะชวนให้ฟัง ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ควรยึดหลักปิยวาจาในการพูดจาสื่อสารกับบุคลากร และประชาชน ใช้คำพูดที่ไพเราะ อ่อนหวาน พูดด้วยคำที่สุภาพมีนวล จริงใจ ไม่พูดโกหกเสแสร้ง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุมีผล มีหลักฐานอ้างอิง ไม่พูดเพ้อเจ้อ บิดเบือนจากความเป็นจริง ผู้นำต้องพูดให้เกิดความความสามัคคี สร้างความปรองดอง สามารถสื่อสารให้บุคลากร ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดเข้าใจเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้ถูกต้อง

3. อัตถจริยา คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นควรยึดหลักอัตถจริยาในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ มุ่งแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ดำเนินนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น ดูแลสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมด้านการศึกษา ผู้นำต้องรู้ความสามารถของตนเอง และบุคลากรของตน และสามารถกระทำงานได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นประสบความสำเร็จ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

4. สมานัตตตา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ทำตนให้น่าเคารพนับถือ ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ควรให้ความเสมอภาคกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เอา รัดเอาเปรียบ ร่วมทุกข์ร่วมสุข ช่วยเหลือเกื้อกูลกันแก้ปัญหา ช่วยกันคิดในทางสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับฝ่ายต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ผู้นำต้องเป็นผู้กำหนดหลักจริยธรรมรวมทั้งเป็นต้นแบบที่ดีเป็นตัวอย่างให้เห็น จัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมจริยธรรมเสริมเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรได้มีจิตสำนึก และพฤติกรรมที่ดีงามในการปฏิบัติงาน มีความโปร่งใส ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ เสมอภาค สุจริตและไม่มีอคติ ในการปฏิบัติหน้าที่

สรุป

ผู้นำ (Leader) หมายถึงตัวบุคคลที่ได้รับมอบหมาย แต่งตั้ง หรือเลือก ให้นำกลุ่มไปสู่จุดหมาย และภาวะผู้นำ (Leadership) จะเป็นเรื่องของความสามารถ ทักษะและกระบวนการที่ผู้นำใช้ในการนำกลุ่มให้ไปสู่จุดหมาย เป็นคำที่มีความสัมพันธ์กัน โดยภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่อยู่ในตนเองที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกสัมผัส นักการเมืองท้องถิ่น เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการปกครองในระดับท้องถิ่น มีบทบาทในการบริหารท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นบุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเข้าเป็นตัวแทนของท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนให้น่าอยู่ ปลอดภัย ทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นจึงควรมีภาวะผู้นำที่จะนำพาบุคลากร และประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้ไปถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่ต้องการ การประยุกต์ใช้การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมบทบาทของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น จะทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเกิดภาวะผู้นำที่มีหลักธรรมเป็นที่ตั้ง ส่งผลให้บุคลากร และประชาชนในท้องถิ่นนั้น เกิดการประสานร่วมมือกัน มีการเผื่อแผ่ แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ในการทำงาน ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ เสมอต้นเสมอปลาย หนักแน่น มีความเท่าเทียมไม่เอารัดเอาเปรียบกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์.
- ณัฐนรี ศรีทอง. (2552). *การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บุบผา จานทอง. (2550). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในทัศนะของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอน้ำยืน จังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *ภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- พระประสิทธิ์ สุเชิโต (บุญหนา). (2564). *ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลกุดน้ำใสอำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ*. *วารสารสถาบันวิจัยพินิจธรรม*, 8(2), 67-79.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมานุญชีวิต ฉบับชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.

พระมหานพดล สีทอง. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านสังคมวัตถุ 4 และชั้นดี-โสรัจจะกับพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากร : ศึกษาเฉพาะกรณีบุคลากรของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2550). *ความเป็นผู้นำทางการเมือง*. สืบค้น 13 ธันวาคม 2566, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9500000029811>

วรยุทธ สถาปนาศุภกุล. (2560). *คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่*. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 8(2), 245-253.

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2540). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเทคนิค 19.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2560). *ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประชาชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส (1989).

Bruce J. Cohen. (2009). *Introduction to Sociology*. New York: McGraw-Hill.

D. J. Role Levinson. (1971). *Personality and social structure in the organization setting: Selected reading and projects in social psychology*. New York Random House.

Easton, D. (2007). *The Politic System: An Inquiry to the State of Political Science*. Calcutta, India: Scientific Book.

McCormic, J. P. (2012). *Machiavellian Democracy*. New York: Cambridge University Press.

Redekop, J. (2003). *Approaches to Canadian Politics*. (2nd ed.). Ontario. Canada: Prentice Hall.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York: Free Press.